

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖЕННЯ: ЗБЕРЕЖЕННЯ ЗДОРОВ'Я ЗДОРОВИХ І ВІДНОСНО ЗДОРОВИХ ЛЮДЕЙ

У статті описується стратегічний підхід та сучасне бачення побудови нової системи охорони здоров'я в Україні. На думку автора в її основі повинна бути здоров'язбережна складова. Наголошується, що нині значної уваги з боку політиків і науковців потребують здорові і відносно здорові люди. Пропонується використовувати здоров'язбережні політичні технології, принципи. Визначені етапи формування державної політики здоров'язбереження. Зроблені висновки, що у цивілізованому суспільстві ідеал здоров'я має стати найважливішим елементом загальнонаціональної ідеї. Для поліпшення здоров'я населення необхідно проводити відповідну державну політику, яка має характеризуватися комплексністю і налагодженою системою стимулювання здорового способу життя.

Ключові слова: політика, здорова людина, відносно здорова людина, здоров'я, система охорони здоров'я.

Спивак М. В. Государственная политика здоровьесбережения: сохранение здоровья здоровых и относительно здоровых людей

В статье описывается стратегический подход и современное видение новой системы здравоохранения в Украине. По мнению автора в ее основе должна быть здоровьесберегающая составляющая. Отмечается, что в настоящее время в значительном внимании со стороны политиков и ученых нуждаются здоровые и относительно здоровые люди. Предлагается использовать здоровьесберегающие политические технологии, принципы. Определены этапы формирования государственной политики здоровьесбережения. Сделаны выводы, что в цивилизованном обществе идеал здоровья должен стать важнейшим элементом общенациональной идеи. Для улучшения здоровья населения необходимо проводить соответствующую государственную политику, которая должна характеризоваться комплексностью и налаженной системой стимулирования здорового образа жизни.

Ключевые слова: политика, здоровый человек, относительно здоровый человек, здоровье, система здравоохранения.

Spivak Marina. State policy health care: maintaining the health of healthy and relatively healthy people

The article describes the strategic approach and modern vision of building a new healthcare system in Ukraine. According to the author, it is based must be asarina health component. It is noted that at present, a considerable attention from politicians and scientists need a healthy and relatively healthy people. It is proposed to use health aspirin political technology principles. Determines the stages of formation of the state policy of preservation. It is concluded that in a civilized society the ideal of health should be an important element of the national idea. To improve the health of the population it is necessary to conduct appropriate public policies, which should be characterized by a complex and established system of promoting a healthy lifestyle.

Keywords: *policy, healthy people, relatively healthy people, health, health care system.*

Ми живемо у світі, який відзначається надзвичайною насиченістю, складністю, динамічністю проблем, масштаб яких зростає так, що вони стають проблемами глобального розмаху. Наприклад, електрозварювання м'яких тканин, участь українських науковців у відкритті бозона Хіггса та створення детекторів для великого адронного колайдера, теоретичне відкриття з фізики графену, розроблення технології розпізнавання осіб та об'єктів мобільними пристроями¹. Але разом з тим вплив науково-технічного прогресу має і негативні результати, наприклад, зросла захворюваність населення на земній кулі, дослідники говорять про перспективи катастроф глобального виду, які реально загрожують не тільки здоров'ю, а й життю людини і всьому живому. У вирії таких подій здоров'я людини стає другорядним, неважливим. У сучасних уявленнях про здоров'я людини виділяють чотири його чинники, а саме: фізичне, психічне, соціальне і духовне. Державна політика в галузі охорони здоров'я спрямована на забезпечення їхнього комплексного формування. В Україні здійснено відповідні практичні кроки: прийнято ряд законів і підзаконних актів щодо запобігання поширенню інфекційних хвороб, порядку правового регулювання питань, пов'язаних із поширенням СНІДу, онкологічних захворювань, хворих на наркоманію і психічні розлади.

Однак, питання збереження здоров'я здорових і відносно здорових людей не знаходять свого відображення не лише у правовому полі а і у науковому.

Коли ми говоримо про хвору людину то відразу згадуємо науку медицину, що займається вивченням патологічних процесів в організмі людини, різноманітних захворювань, патологічних станів, методів їх лікування. А от на відміну від медицини суб'єктом валеології є практично здорова людина, а предметом її здоров'я, причому шлях до нього прямий формування, підтримання і розширення зони здоров'я. Здається, зрозумілий і логічний поділ. Чому тоді більшість заходів які проводить уряд у державі стосується хворих людей? Хто буде піклуватися про здорових і відносно здорових? Чому про них забули у ХХІ столітті? Можливо тому, що з розвитком суспільства соціальна сутність людини все частіше деформує її біологічну природу, здебільшого тенденції розвитку суспільства не орієнтовані на підтримку нормальних функцій людського організму. Ці порушення є абіологічними за сутністю. Абіологічні тенденції в умовах і способі життя вкрай загострюють головну проблему громадського здоров'я – протиріччя між зростаючими суспільними потребами у хорошому здоров'ї і його несприятливими реальними зсувами.

Здоров'я не виключає наявності в організмі людини об'єктивно хворобливих засад. Тому замість терміна «здорова людина» на думку А. Погосян доцільніше вживати «практично здорова людина», тобто така, в якій відхилення від норми, що спостерігаються в організмі, не позначаються на її самопочутті.

Спробуємо виділити основні ознаки здорової людини: нормальне функціонування організму на всіх рівнях його організації клітинному, гістологічному, органному та ін. Нормальний перебіг фізіологічних і біохімічних процесів, що сприяють індивідуальному виживанню і відтворенню; динамічна рівновага організму, його функцій і факторів зовнішнього середовища або статична рівновага (гомеостаз) організму і середовища. Критерієм оцінки рівноваги є відповідність структур і функцій організму навколишніх умов; здатність до повноцінного виконання соціальних функцій, участь у соціальній діяльності та суспільно корисній праці; здатність людини пристосовуватися до постійно мінливих умов існування в навколишньому середовищі (адаптація). Здоров'я ототожнюють з поняттям адаптація, так як, щоб система могла зберігатися, вона повинна змінюватися, пристосовуватися до змін, що відбуваються в навко-

лишньому середовищі; відсутність хвороб, хворобливих станів і хворобливих змін; повне фізичне, духовне, розумове і соціальне благополуччя, гармонійний розвиток фізичних і духовних сил організму, принцип його єдності, саморегуляції і гармонійної взаємодії всіх його органів³.

Можливий також підхід С. Громбах для індивідуальної оцінки здоров'я. В основу угруповання покладено стан здоров'я організму, що оцінюється за відсутності або наявності функціональних порушень, морфологічних відхилень, хронічних захворювань і ступеня їх тяжкості. Виділяють наступні групи здоров'я: I група – здорові; II група – здорові з функціональними і деякими морфологічними відхиленнями, функціональними відхиленнями після перенесених захворювань, що страждають частими гострими захворюваннями, мають порушення зору середніх ступенів; III група – хворі з хронічними захворюваннями в компенсованому стані, а також з фізичними вадами, значними наслідками травм, однак частково пристосовані до праці і інших умов життя; IV група – хворі з хронічними захворюваннями в субкомпенсованому стані, що ускладнює пристосування до праці і умов життя; V група – хворі в декомпенсованому стані, інваліди I і II груп⁴. Як видно з класифікації С. Громбах не виключає існування стану «здорової людини».

Під діагностикою здоров'я здорової людини різні автори розуміють окремих або інтегральний кількісний показник, який характеризує ресурс здоров'я. На переконання В. Гриценка, В. Белова, А. Котової, О. Пустовойт відомі сьогодні вітчизняні методики оцінки рівня здоров'я, його резерву як за окремими показниками, так й інтегральним не відображають триєдину (фізичну, психічну, соціальну) природу здоров'я⁵.

У цьому дослідженні ми ведемо мову про «здорових» і «відносно здорових» людей, хоча і вважаємо, що політика здоров'язбереження повинна охоплювати всі стани здоров'я людини без виключення. Особливо актуальним це твердження є на фоні результатів української збірної на Паралімпійських іграх у Ріо-де-Жанейро. Українська збірна за підсумками Паралімпіади завоювала 117 медалей і посіла третє місце в загальному заліку. Ці Паралімпійські ігри стали найуспішнішими в історії України⁶. Такі досягнення показують кропітку працю спортсменів і їх тренерів, зусилля

батьків та усіх небайдужих. Це стало можливим лише за умови використання здоров'язбережних підходів до виховання спортсменів. Вони доказують своїми перемогами те, що їх стан здоров'я набагато кращий за стан здоров'я пересічного громадянина. Як приклад, також слід згадати візит Н. Вуйчича до України⁷. Його промова є уроком милосердя, а історія його життя дає сили людям з обмеженими можливостями і здоровим людям.

Саме ці факти змушують нас неоднозначно відноситися до порушеного у статті питання. З одного боку нам абсолютно не вистачає аргументів для з'ясування станів «здорова» і «відносно здорова» людина. А з іншого боку, якщо і згадати відомі науці ознаки здорової людини вони близькі до стану здоров'я спортсменів паралімпійців та Н. Вуйчича. Ми не зупиняємося у наукових пошуках і маємо надію, що свого часу нам вдасться дати відповідь на це питання.

Нині система охорони здоров'я України потребує нового стратегічного підходу до побудови галузі в основі якого буде здоров'язбережна складова.

Чи не єдиними серед існуючих стратегічних підходів є сучасне бачення системи охорони здоров'я В. Платонова і Т. Семигіної який ґрунтується на збереженні і зміцненні здоров'я здорових людей. На думку В. Платонова в Україні завдання забезпечення належного здоров'я здорових людей має бути віднесене до числа першочергових пріоритетів державної політики, існує необхідність оперативної розробки, затвердження і подальшої реалізації національної програми, мета якої – збереження і зміцнення здоров'я здорових і відносно здорових співгромадян на основі профілактичних напрямків⁸. У свою чергу Т. Семигіна стверджує, що Україні потрібен системний перехід від традиційно-медикалізованої охорони здоров'я до сучасних концепцій збереження здоров'я здорових людей, впровадження підходів сприяння здоров'ю. Тобто існує необхідність осучаснити вітчизняну парадигму охорони здоров'я – з медицини на охорону громадського здоров'я⁹.

Актуальними є пропозиції Н. Башавець, Л. Воловик, Л. Горяної, О. Гресь, С. Дудко, О. Іонової, Т. Самусь, М. Дяченко-Богун, В. Короткової, Н. Карапузової, Т. Кочубей, Н. Кравчук, Л. Києнко-Романюк, М. Курика, С. Оргєєва, Є. Починок, С. Присяжнюка,

Р. Павлюка, В. Федореця, Т. Шаповалової щодо тенденцій удосконалення технологій збереження здоров'я здорових людей, зміцнення й формування здоров'я підростаючого покоління та їх ефективне впровадження в процес життєдіяльності кожної особистості через освіту, виховання і культуру; поширення та пропагування навичок здорового способу життя, формування усвідомленої відповідальності громади та конкретної людини за збереження і поліпшення власного здоров'я і здоров'я членів сім'ї; формування стратегічного потенціалу в сфері здоров'язбереження в Україні.

Очевидно, що основні цілі, завдання та способи реалізації ідей здоров'язбереження мають бути визначені на державному рівні. В її основі повинно бути розкрито її соціальне призначення – поліпшення, відновлення та збереження здоров'я здорової людини. Нове бачення стратегії повинно втілювати механізми і прояви збереження здоров'я, методи його діагностики і прогнозування, а також корекцію шляхом оптимізації механізмів здоров'я з метою підвищення його рівня, поліпшення якості життя і соціальної адаптації індивіда.

Такий підхід повинен розглядати здоров'я людини як самостійну категорію, суть якої може бути кількісно і якісно охарактеризований прямими показниками. Здоров'ям можна «управляти» – формувати, зберігати, зміцнювати.

Плануючи стратегію слід використати інтегративний (системний), підхід до людини та її здоров'я, з використанням переважно немедикаментозних, природніх методів впливу. Розробка теоретичних принципів стратегії повинна відповідати задачі формування загальної теорії медицини, що з'єднає філософське осмислення суті здоров'я, хвороби і перехідних станів.

Особливість такого підходу полягає у тому, що вперше в політичній площині пропонується система оздоровлення населення і збереження здоров'я здорових і відносно здорових осіб. Наприклад, основними напрямками можуть бути: формування нових цінностей і установок суспільства, нового відношення до збереження і зміцнення здоров'я; формування особистої мотивації до збереження і зміцнення здоров'я у різних груп населення; створення і впровадження системи виховання і навчання здоров'ю різних груп населення; фізичне виховання різних груп населення; лікувально-оздоровче, дитяче і лікувальне харчування; забезпечення моніто-

ринга індивідуального здоров'я здорових і відносно здорових осіб, а також індивідуальних рекомендацій по його збереженню; створення матеріально-технічної бази для реалізації проектів і програм здоров'язбережного напрямку; забезпечення оптимальних санітарно-гігієнічних умов в зонах рекреації і активного відпочинку населення; підготовка кадрового потенціалу; впровадження зарубіжного досвіду в управлінні загальнодержавною системою збереження і зміцнення здоров'я різних груп населення; міжнародна співпраця; наукове забезпечення та інновації; фінансування; законодавче і нормативно-правове забезпечення; залучення церкви до розв'язання проблеми здоров'язбереження; позитивна реклама здорового способу життя; статистика і прогнозування.

Реалізація здоров'язбережної політики повинна відбуватися через здоров'язбережні технології, які повинні знайти відображення у політико-правовому полі:

- здоров'язбережні освітні технології – це всі технології, використання яких в освітньому процесі ідуть на користь здорової чи відносно здорової людини. Це прийоми, методи, які не завдають шкоди здоров'ю людині, створюють їм безпечні умови перебування на навчанні, роботі чи виробництві; технології, що засновані на вікових особливостях пізнавальної діяльності людини, оптимальне поєднання рухових і статистичних навантажень, створення емоційно сприятливої атмосфери, формування позитивної мотивації до здоров'язбережної поведінки, культивування знань з питань здоров'я;

- забезпечення безпеки життєдіяльності – впровадження в повсякденне життя населення рекомендацій фахівців з охорони праці, цивільного захисту, пожежної безпеки;

- соціально-адаптувальні та особистісно-розвивальні технології – формування та зміцнення здоров'я здорових людей або відносно здорових, підвищення ресурсів психологічної адаптації особистості, проведення різноманітних соціально-психологічних і реабілітаційних заходів, реалізація програм здоров'язбережного напрямку;

- фізкультурно-оздоровчі технології – фізичний розвиток через загартування, тренування сили, витривалість, швидкість, гнучкість та інші якості направлені на фізичний розвиток здорових та від-

носно здорових людей, які реалізуються під час спортивних змагань, дозвілля, роботи;

- лікарсько-оздоровчі технології – впровадження профілактичних, оздоровчих і реабілітаційних методів лікування, що забезпечують відновлення фізичного здоров'я;

- медико-гігієнічні – дотримання та забезпечення гігієнічних умов навчання, виховання, проведення заходів санітарно-гігієнічної освіти, спостереження за динамікою здоров'я здорових або відносно здорових людей, організація профілактичних заходів, організація «кабінетів здоров'я»: проведення занять ЛФК, послуг біоенергоінформотерапії, фітотерапії, точкового масажу, мануальній терапії тощо;

- екологічні здоров'язбережувальні технології – виховання бережливого ставлення до природи і тваринного світу, створення екологічно оптимальних умов для життєдіяльності людини.

Вважаємо, що знання, володіння та застосування зазначених технологій є важливою складовою професійної компетентності сучасного політика та здоров'язбережувальної компетентності всіх залучених акторів.

Формування державної політики здоров'язбереження через перераховані технології має свої етапи. На першому етапі (інформаційно-когнітивний) за допомогою акторів відбувається концентрація всієї уваги на особливостях організації, динаміки і формування знань людини про навколишній світ, розширення та поглиблення знання людей про користь і переваги здорового організму. Логічним завершенням цього етапу є аналіз того, як той чи інший актор сприймає певну політичну проблему, реагує на розвиток ситуації.

Другий етап (діяльнісно-практичний), повинен розкрити практичні навички і забезпечити процес спілкування акторів з громадянами.

Третій етап (підсумково-результативний), полягає у зведенні політико-соціальних, економічних, медичних показників та проведення соціологічних спостережень на предмет ефективності впливу політики здоров'язбереження на здоров'язбережувальну свідомість і здоров'я громадян. На цьому етапі можна навіть з'ясувати рівень впливу політики здоров'язбереження не лише на здорових і від-

носно здорових осіб а й на хворих осіб або тих, які раніше були байдужими до свого власного здоров'я і здоров'я оточуючих.

Четвертий етап (опосередковано-коригуючий), це правильно організоване і своєчасно забезпечене усунення недоліків чи недоопрацювань на рівні підтримання оптимальних здоров'язбережних умов для розвитку і життєдіяльності організму.

На нашу думку, окрім основних принципів охорони здоров'я в Україні необхідно визначити ті, які повинні бути закладені у політику збереження здорових і відносно здорових людей. Основні принципи політики здоров'язбереження базуються на :

- особистісному соціально-психологічному підході. Політика здоров'язбереження повинна базуватися на актуальних здоров'язбережних потребах людини з урахуванням її вікових, індивідуальних та соціально-психологічних особливостей, наявних здоров'язбережних уподобань і рівня сформованості здоров'язбережної культури особистості та її найближчого соціального оточення;

- перманентне оновлення змісту. Ми передбачаємо, що зміст політики здоров'язбереження постійно буде оновлюватися. Буде динамічним відповідно до розвитку технологій, медичної науки, економіки і політики, змін у системі охорони здоров'я, стану культури суспільства та окремих його верств. Для ефективної роботи цього принципу необхідно використовувати актуальні прецеденти здоров'язбережного характеру, новини і успіхи світової практики, сучасні комплексні феномени, популярні техніки. При здійсненні політики здоров'язбереження завдяки цьому принципу забезпечується баланс між актуальною сьогоденністю, історичними надбаннями і майбутнім;

- орієнтація освіти на розвиток інформаційно-комунікаційних технологій політики здоров'язбереження. Здоров'язбережна освіта спирається на передові досягнення інформаційно-комунікаційні технології. Вона використовує їх для організації роботи акторів, формує спільні інформаційні ресурси, полегшує процес комунікації та координації в середовищі взаємодії акторів здоров'язбережного руху;

- пріоритет морально-етичних цінностей. Цей принцип спрямований на захист суспільної моралі і людської гідності, протистоїть

жорстокості і різним формам насильства, сприяє утвердженню загальнолюдських цінностей, зокрема ціннісному ставленню особистості до власного і громадського здоров'я, суспільства і держави, до людей, природи, мистецтва, праці та самої себе;

- принцип взаємодії і конструктивності діалогу. Цей принцип спрямований на розвиток національної культури здоров'я-збереження, сприяє зростанню престижності «бути здоровим». Він забезпечується через співпрацю органів виконавчої влади з громадськістю в процесі формування й реалізації регіональної та місцевої здоров'язбережних політик;

- принцип патріотизму. Запровадження політики здоров'я-збереження в Україні є важливим засобом формування і зміцнення національної ідентичності, консолідації суспільства, формування свідомої громадянської патріотичної позиції особистості. Політика здоров'язбереження передбачає забезпечення процесу національно патріотичного виховання громадян за допомогою застосування різноформатного контенту патріотичного змісту та формування інструментальних умінь критичного сприймання, аналітичного опрацювання повідомлень здоров'язбережного змісту, оцінювання їх достовірності та об'єктивності, а також набуття нових смислів, зміцнення патріотичних почуттів. Цей принцип дозволить державі розділити відповідальність з іншими акторами перед сучасним і майбутніми поколіннями за рівень здоров'я і збереження генофонду народу України;

- принцип громадянської спрямованості. Політика здоров'язбереження, в міру набуття нею форми здоров'яосвітнього руху, сприяє розвитку в країні громадянського суспільства. Вона спирається на потенціал громадських об'єднань і асоціацій, узгоджує свої зусилля з розвитком інших громадських рухів. При цьому здоров'язбережно-інформаційна грамотність громадян перетворюється на важливий складник політичної культури здоров'язбереження суспільства;

- принцип естетичної наснаженості. За допомогою цього принципу політика здоров'язбереження може широко використовувати кращі досягнення різних форм сучасного мистецтва та естетичного виховання засобами образотворчого мистецтва, музики, художньої літератури, кіно, фольклорних практик, розвивається з

урахуванням потенціалу існуючих у суспільстві загалом і на місцевому рівні інституцій.

На наше переконання викладена позиція щодо запровадження політики здоров'язбереження з акцентом на збереження здоров'я здорових і відносно здорових людей потребує практичного втілення. Здоров'я – вічна, незмінна цінність людини і суспільства, одне з найважливіших соціальних благ, що потребує державної охорони і підтримки. В цивілізованому суспільстві ідеал здоров'я має стати найважливішим елементом загальнонаціональної ідеї. Зрозуміло, що для поліпшення здоров'я населення необхідно проводити відповідну державну політику, яка має характеризуватися комплексністю.

Акторам задіяним у формуванні державної політики здоров'язбереження слід пам'ятати, що здоров'я людини тісно пов'язане з налагодженою системою стимулювання здорового способу життя, а методологія концепції людського розвитку виходить з того, що довге і здорове життя є одним із стратегічних пріоритетів людини.

1. *Гриневич* назвала 4 найбільші наукові досягнення українців за 25 років. 25.08.2016 // «Українська правда. Життя». URL: <http://life.pravda.com.ua/technology/2016/08/25/217104/> **2.** *Погосян А.П.* Правова концепція «Здорова людина – вища соціальна цінність держави»: постановка проблеми // Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності. 2010. № 3. С. 17. **3.** *Мельникова Н.А., Лук'янова В.Н.* Основи медичних знань та здорового способу життя. Визначення поняття «здоров'я». Ознаки і показники індивідуального здоров'я. URL: <http://medbib.in.ua/opredelenie-ponyatiya-zdorove-priznaki.html> **4.** Там само. **5.** *Грищенко В., Бєлов В., Котова А., Пустовойт О.* Здоров'я людини як багатоаспектна проблема // Вісник НАН України. 2006. № 6. С. 53. **6.** *Україна* посіла третє місце в медальному заліку Паралімпіади-2016. URL: http://dt.ua/SPORT/medalniy-zalik-paralimpiadi-2016-218183_.html **7.** *Vizum* до України Ніка Вуйчича. Олена Мигачова. Укрінформ. URL: <http://www.ukrinform.ua/rubric-society/1994869-nik-vujcic-ludina-bez-ruk-i-bez-nig-zaklikae-nas-ne-skigliti.html> **8.** *Платонов В. М.* Збереження і зміцнення здоров'я здорових людей – пріоритетний напрямок сучасної охорони здоров'я // Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України. 2012. № 1. С. 26. **9.** *Семігіна Т. В.* Нова парадигма охорони здоров'я – виклик для України чи можливість для політичної модернізації? // Магістеріум. Політичні студії. 2014. Вип. 58. С. 36.

Spivak Marina. State policy health care: maintaining the health of healthy and relatively healthy people

The author notes that in present society lives in an environment characterized by negative richness, complexity and dynamism of problems, the scale of which increases so that they become issues of global scale. In the maelstrom of these events human health becomes secondary, unimportant. Contemporary notions of human health there are four factors, namely: physical, mental, social and spiritual. Public policy in health should be focused on ensuring their comprehensive formation.

It is noted that the issue of preserving the health of healthy people and healthy people do not find their reflection not only in the legal field and in research. Proposes a new vision of the health system which involved health aspirine approach. This approach must consider human health as a separate category, the essence of which can be quantitatively and qualitatively characterized by direct indicators. Health can be "managed," to form, strengthen, maintain.

Stand out aspirin health technology: health aspirin educational technologies, life safety; socio-adaptively and personality-developing technologies, health technology, medical health, medical-hygienic, ecological.

Determines the stages of formation of the state policy of health care: information and cognitive, activity and practical, outcome-effective, indirectly-correcting.

The principles of health care policy, based on personal socio-psychological approach, the permanent updating of the content, orientation of education on the development of information and communication technology policy of health care, priority of moral values, the principle of cooperation and constructive dialogue, the principle of patriotism, civic orientation and the principle of aesthetic management.

The conclusion is that health is the eternal, unchanging value of man and society, one of the most important benefits, which requires state protection and support. In a civilized society the ideal of health should be an important element of the national idea. To improve the health of the population must adopt state policies that must be characterized by complexity.

The actors involved in the formation of the state policy of health protection it should be remembered that human health is closely linked to an established system of incentives for healthy lifestyles, and methodology of the human development concept assumes that a long and healthy life is one of the strategic priorities.

Keywords: policy, healthy people, relatively healthy people, health, health care system.